

Лекція 9. Сучасні форми прояву шахрайства в олімпійському спорті.

Усюди, де люди борються за перемогу, є місце шахрайству і обману. І не важливо, мова йде про Олімпійські ігри, Кубок Європи з біатлону, про чемпіонат країни з боксу чи районну шкільну олімпіаду з математики. Іноді жага успіху настільки засліплює очі людям, що вони здатні обійти імперативи напрочуд чудернацькими вчинками.

Англійською - читер, українською - шахрай. Так називають спортсмена, який використовує нечесні прийоми. Останнім часом почастишали випадки читерства у спорті, а розмаїття його різновидів просто вражає. Адже на кону стоять і титули, і гроші. Втрата доброго імені не зупиняє тих, хто хоче уславитися за будь-яку ціну і зірвати великий куш.

Практика просування кар'єрними сходинками завдяки зв'язкам, грошам чи іншим схемам є недоброчесною, проте, на жаль, реальною. Важко називати гроші лише папірцями у світі, де вони надають доступ до багатьох благ. Так само не варто недооцінювати важливості соціальних контактів і корисних знайомств. Є спортсмени, які на протипагу людям, що рухаються до успіху в улюбленій справі завдяки старанням, обирають недоброчесний і насправді дуже ризикований шлях. Наприклад, є випадки з використанням заборонених засобів для покращення своїх результатів (допінг), а є випадки справжніх маніпуляцій результатами, відвертого шахрайства. ***Причиною, яка спонукає маніпулювати результатами змагань, можуть бути гроші.***

Маніпулювання результатами змагань вбиває дух спорту.

У чому сенс, якщо підсумок гри підлаштований заздалегідь?

Маніпулювання результатами змагань може відбуватися у будь-якому виді спорту та у будь-якій країні.

Маніпулювання результатами змагань (спортивне шахрайство) набуває дедалі більшого розмаху. Одним з його видів є вживання заборонених речовин та методів (допінгу) з метою покращення результату конкретних спортсменів.

Іншим видом такого шахрайства, яке набагато переважає допінг, є маніпулювання певним змаганням шляхом попередніх домовленостей про його кінцевий результат. Як правило, такі протиправні дії спрямовані на програш, і у більшості випадків стосуються цілих команд. Цей вид має два підвиди: спортивне маніпулювання та маніпулювання на тоталізаторі.

Іноді перший крок до маніпулювання результатами змагань — коли хтось просить спортсмена шахрайювати чи розкрити внутрішню інформацію. Спортсменам необхідно завжди усвідомлювати те, якою інформацією вони діляться. Ніколи не можна розкривати внутрішню інформацію! Щоб захистити себе і свій вид спорту, необхідно бути обережним щодо внутрішньої

інформації. Те, що здається загальновідомим, може бути золотою жилою для тих, хто хоче зробити ставку на змагання. Внутрішня інформація про травми, психічне здоров'я, тактичні прийоми або організаційні плани може бути використана з корисливою метою, щоб зробити ставку. Тому внутрішня інформація має залишатися конфіденційною. Все, що обговорюється у роздягальні та всередині команди, не можна розголошувати нікому. Необхідно бути обережними і в соціальних мережах.

Гра на тоталізаторі є найнебезпечнішим видом маніпулювання. Протягом багатьох років спортивний тоталізатор вважався сферою інтересів дрібних шахраїв, проте зараз це є пірамідою, в якій агенти підкупають спортсменів та спортивних суддів, посильні, які роблять ставки, та боси (наркаторговці, работорговці, продавці зброї тощо), які використовують для цього брудні, "відмиті" на криміналі гроші. Для цих людей кримінал є буденною справою, і одного разу вступивши з ними у гру, суб'єкт маніпулювання ризикує здоров'ям, життям, кар'єрою, іншими благами, якщо не погоджується на їхні умови. Наприклад, були випадки вбивств президентів футбольних клубів, самогубства гравців та рефері, викрадання офіційних осіб футбольних клубів тощо.

Так, щороку в середньому на спортивному тоталізаторі розігрують 750 млрд євро і 80% цієї суми - саме на нелегальний тоталізатор.

Як цьому протидіяти?

Якщо спортсмен має підстави підозрювати маніпуляцію результатами змагань або він став свідком спроби підлаштувати результат змагання, він зобов'язаний повідомити про це. Для цього МОК на своєму сайті створив посилання, перейшовши по якому можна заповнити форму, щоб повідомити про порушення.

Міністерство молоді та спорту України у співпраці з партнерами з недержавного сектору розробило онлайн-портал, який надає можливість представникам спортивної спільноти та іншим громадянам повідомляти про порушення, пов'язані зі спортивними змаганнями. Кожен може зробити це, перейшовши за посиланням www.fairsport.gov.ua.

Подібна практика вже існує в багатьох європейських країнах, зокрема державах-членах Ради Європи, адже таке зобов'язання пов'язане з виконанням Конвенції Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями.

Крім того, портал міститиме інформацію про принципи чесної гри у спорті, маніпулювання, пов'язані зі спортивними змаганнями, кращі міжнародні практики у цьому напрямі, а також висвітлюватиме просвітницьку та роз'яснювальну роботу Національної платформи доброчесності спорту,

спрямовану на запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань.

Після отримання таких повідомлень та у разі виявлення фактів впливу корупційного правопорушення на результати офіційних спортивних змагань Національна платформа буде вживати заходів до припинення правопорушення та невідкладно інформувати про його вчинення відповідних посадових осіб у спортивних організаціях, а в необхідних випадках – правоохоронні органи.

Такі факти у подальшому можуть бути передумовою для усунення від участі в офіційних спортивних змаганнях і підготовки до них спортсменів, осіб, уповноважених на проведення офіційного спортивного змагання, осіб допоміжного спортивного персоналу в порядку, встановленому законодавством та/або нормативними актами компетентних спортивних організацій.

Довідково

Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями (Маколінська конвенція) ратифікована Україною 16 листопада 2016 року (Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями» від 16.11.2016 № 1752-VIII).

Із Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань»:

Спортивні змагання повинні відбуватися за правилами чесної гри.

Правила чесної гри (Fair Play) — це загальновизнані у спортивному товаристві морально-етичні зобов'язання спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть безпосередню участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту строго дотримуватися правил змагань, не допускати заборонених прийомів і методів боротьби, грубощів, шахрайства, інших протиправних діянь як засобів досягнення спортивних результатів.

Тобто в Україні на законодавчому рівні закріплена засада чесності в спорті. Крім цього, аналогічний принцип передбачений і в локальних актах. Наприклад, у Регламенті Чемпіонату України з футболу серед команд клубів Української Прем'єр-Ліги сезону 2022/23 вказано, що змагання проводяться “за принципами Чесної гри”. Коли спортивні асоціації та організатори змагань імплементують і мають можливість закріплювати норми доброчесності в актах, що регулюють спортивну діяльність, вони таким чином вдосконалюють цілу сферу.

У багатьох країнах маніпулювання результатами спортивних змагань є кримінальним злочином, хоч підпадає таке правопорушення під дію різних законів – кримінальних, спортивних, про корупцію тощо.

Щоб подолати це явище, як і допінг, всім спортивним федераціям доцільно було б внести до своїх регламентів положення, які б стосувалися маніпулювання результатами змагань – визначати чіткий перелік і склад правопорушень, як-то: давання або приймання хабарів чи спонукання до цього, посередництво у цьому; виступ нижче своїх можливостей; неповідомлення про спробу або таке, що відбулося, маніпулювання результатом змагань; заборона усім спортсменам, тренерам, спортивним суддям та офіційним особам робити ставки тощо.

В УЄФА та ФІФА з 2005 р. працюють спеціальні платформи, телефон та мейл, на які у будь-який час будь-хто анонімно або відкрито може повідомити про спробу маніпулювати результатом певного матчу. До того ж за неповідомлення про спробу маніпулювання, якщо це стане відомо УЄФА, винні караються аж до довічного відсторонення від будь-якої діяльності у футболі (незалежно від того, чи фактично вони маніпулювали результатом матчу чи ні).

Також обидві організації пов'язані єдиною системою збору даних, до якої належать експерти-аналітики парі, представники правоохоронних органів, букмекерських контор, співробітники національних федерацій (integrity officers), відповідальні за збір інформації про підозрілі матчі у своїх країнах.

Отримавши інформацію про можливу маніпуляцію результату змагань, спортивна федерація проводить розслідування та орган, відповідальний за розгляд дисциплінарних справ, ухвалює відповідне рішення щодо осіб, які підпадають під його юрисдикцію. Ці рішення, як правило, оскаржуються у САС(Міжнародний спортивний арбітражний суд).

Окрім того, якщо у певній країні спортивне шахрайство є кримінальним злочином, особа також притягується до кримінальної відповідальності (це позбавлення волі від 6 місяців до (в середньому) 3 років або виплата штрафів, громадські роботи). До того ж дисциплінарне та кримінальне провадження щодо тих самих осіб є незалежними та не є несумісними. Однак відсутність криміналізації маніпулювання результатами змагань впливає на можливість притягати до відповідальності осіб, які не є членами спортивних організацій, а є представниками, наприклад, організованої злочинності – на них юрисдикція спортивних дисциплінарних органів не поширюється.

Перемоги у спорті дістаються найсильнішим. Тільки наполеглива праця,

цілеспрямованість та крапелька везіння можуть призвести до успіху. Або хитрі трюки винахідливих шахраїв.

Види читерства та їх наслідки

Проблема читерства в спорті існувала ще за часів римського імператора Нерона, *ПЕРШОГО ЧИТЕРА В ІСТОРІЇ СПОРТУ*, яким його неофіційно вважають.

Якось він завітав до Олімпії. На честь гостин такого поважного гостя греки влаштували позачергові ігри. За проханням Нерона в програму змагань було додано гонки на колісницях. Щоправда, виник один нюанс: у всіх було по парі коней, а в колісниці нащадка Юлія Цезаря – десяток. Втім, пізніше імператор вирішив, що суперництво йому ні до чого, і в гордовитій самотності проїхав по колу під крики підданих.

Конкуренції не вийшло і у інших дисциплінах. Нерон вирішив, що в усіх видах спорту він має перемогти, підкупив суддів, і усіх учасників було дискваліфіковано. Тож римського «спеціаліста широкого профілю» екзальтовано шанували як переможця під час кожного з олімпійських видів. Навіть творчий ораторський конкурс Нерон легко «взяв» під міради од на власну адресу.

Нерон, використовуючи вінценосний статус, за власним бажанням проводив олімпійські ігри і вигадував для себе олімпійські випробування, в яких же оголошував себе переможцем. Але після смерті Нерона його позачергові ігри та перемоги в перегонах колісниць та мистецьких конкурсах були анульовані еладоніками античності.

Олімпіада 1904 року у Сент-Луїсі запам'яталася, як мінімум, двома випадками: «невдалим жартом» американського стаєра Фреда Лорца і «оригінальною технікою» стрибка з жердиною японця Савао Фуні.

Японець *Савао Фуні* став першим на цій Олімпіаді у стрибках з жердиною. Щоправда, його техніка було своєрідною. Спортсмен встромив жердину перед планкою, а потім, залізши по ній, переліз перешкоду. Коли судді пояснили йому, що треба розбігатись, він розбігся. А потім повторив маневр.

Фуні не одержав титул чемпіона, оскільки судді дискваліфікували його за нестандартний підхід. Спортсмен заявив, що це дискримінація за расовою ознакою. І газети в Японії вийшли із численними статтями про порушення на Олімпійських іграх. Невідомо, чи справді Фуні не розумів сенсу стрибків або сподівався перемогти, використовуючи прогалини у правилах, але після цього випадку під час стрибків забороняється робити перехоплення руками по жердині.

Фред Лорц пробіг третину шляху(14,5 км), після чого сів у автомобіль до власного менеджера. Проїхавши 17,7 кілометрів, спортсмен продовжив

долати дистанцію легально, перервавши фінішну стрічку. Дочка президента Т.Рузвельда Аліса власноруч нагородила Лорца золотою медаллю і сфотографувалася з ним, як з чемпіоном. Але, коли до фінішу дісталися інші учасники марафону, обман розкрився, а Лорц сказав, що все це було тільки жартом.

Атлетичний союз США пожиттєво дискваліфікував марафонця за такий жарт, щоправда швидко зглянувся і відновив тільки після того, як він вибачився за трюк. З'ясувалося, що Лорц не мав на меті нікого обманювати, просто так склалася обставина. У 1905 році він виграв Бостонський марафон і ще неодноразово приймав участь у подібних змаганнях, але жодних правил більше не порушував.

Інші джерела стверджують, що замість авто була карета швидкої. Нібито Фред поскаржився на болі, його забрали медики, але проїхавши в бік фінішу значну частину дистанції, він відмовився від послуг ескулапів, встав і побіг далі.

За іронією долі Спортсмен Томас Хікс, який фінішував другим і через дискваліфікацію Лорца став лідером, також переміг не зовсім чесно: за 7 км до фінішу тренер зробив йому ін'єкцію, щоб той зміг бігти далі...

Ще один яскравий «МЕТРОМАРАФОН»

Американка кубинського походження *Розі Руїс* у 1980 році виграла Бостонський марафон. Все б нічого, але два моменти дуже здивували на фініші. По-перше, марафонка показала час на двадцять хвилин швидший, ніж її особистий рекорд в Нью-Йорку річної давнини. По-друге, фінішну стрічку вона перетинала ледь спітнілою, хоч і намагалася здаватися виснаженою. Конкурентки-спортсменки збунтувалися: більшу частину дистанції вони не бачили Розі.

З'ясувалося, що американка скористалася послугами метро, вийшла на зупинці за милю до фінішу, і вже «сухою» фінішувала. За кілька днів один спортивний фотограф розповів, що і в Нью-Йорку під час марафонських змагань він бачив Розі в метрополітені. Спортсменку позбавили титулів, хоча сама вона до самої смерті заперечувала нечесність своїх звитяг.

До речі, саме після історії з Розі Руїс почали застосовувати хронометражне «чіпування» марафонців.

РОКОВИЙ ГОДИННИК НА РУЦІ

Comrades – найстаріший і наймасовіший забіг на супермарафонську дистанцію. Біжать 89 кілометрів з Пітермарицбурга в Дурбан або навпаки. Щороку напрямок змінюється. Перша десятка переможців отримує призи. У 1999 році Серхіо Мотсоненг прибіг дев'ятим, за що і отримав пам'ятну медаль і тисячу доларів – шалені гроші для парубка з бідної родини. Тоді ніхто не збагнув, що Серхіо всіх ошукав.

Аферу розкрив фотограф, що переглядав власні знімки для газети. Фотокор звернув увагу, що у бігуна з номером «13018» годинник то на лівій, то на правій руці та ще й різного кольору.

Мотсоненга викликали «на килим», він почав різати правду-матінку. Серхіо ніколи не бігав супермарафонські дистанції, тож вигадав хитрий спосіб. Вони з братом близнюком Фікою бігли по черзі, перевдягалися в туалетах (благо, їх було багато на трасі). Поки один біжить, інший добирається до наступної «зупинки» на таксі. І ніхто цього не помітив. Якби ж не фотограф.

В результаті – дискваліфікація строком на 11 років. У 2010р. він знову взяв участь в супермарафоні і знову був дискваліфікований але вже за допінг.

КІННИЙ СПОРТ

Сільвестр Кармуш – жокей, який не здолавши дистанції, чекав біля фінішу інших учасників і, випередивши їх, фінішував першим. Заборонили участь в перегонах на найближчі 10 років.

Чікаго вайт сокс (CHICAGO WHITE SOX) – чемпіони Американської Ліги у **1920р.** провели договірний бейсбольний матч, де програли. Розслідування показало, що 8 гравців приймали участь у зговорі по здачі «світової серії». Ініціатором був Арнольд Генділ, що мав зв'язки з кримінальним світом. Він запевнив свого товариша – професійного гравця на ставках, що зможе повернути аферу. Гроші для оборотки надав відомий гангстер Арнольд Ротштейн. Міг виникнути справжній кримінально-спортивний скандал, але напередодні суду загадково зникли всі свідчення всіх гравців, що покаялися, і інші важливі докази. Саме – Чікаго 20-х років! В результаті бейсболіти були виправдані судом, але жорстоко покарані Лігою – пожиттєва дискваліфікація!

ОЛІМПІЙСЬКА ЧЕМПІОНКА З Y-ХРОМОСОМОЮ

Гендерними скандалами у спорті вже нікого не здивуєш. Але історія Станіслави Валасевич унікальна. Польська спринтерка в 30-х роках була суперзіркою у себе на батьківщині. Олімпійська чемпіонка, багаторазова світова рекордсменка у багатьох легкоатлетичних дисциплінах. Згодом переїхала до США, працювала там тренеркою. Словом, ідеальна кар'єра. Але її смерть несподівано переписала увесь її спортивний спадок.

У 69-річному віці вона опинилася в одній із крамниць Клівленда під час пограбування. Колишня спортсменка вирішила вступити у сутичку зі злочинцем, за що отримала кулю і загинула. За американськими законами у разі неприродної причини смерті проводиться розтин тіла. Виявилось, що Стелла Волш-Олсон (в США вона змінила ім'я) була гермафродитом, при чому більшою мірою – чоловіком. Генетичні дослідження показали, що колишня олімпійська чемпіонка мала хромосому-Y, яку батько здатен передати лише сину.

Розгорнулася величезна дискусія з приводу медалей і рекордів Станіслави Валасевич. Але МОК так нічого і не вирішив.

ОДИН ЗА ВСІХ, І ВСІ ЗА ОДНОГО

Збірну Тунісу з сучасного п'ятиборства влаштувала зі свого виступу на Олімпійських іграх в Римі (1960р.) справжнє шоу.

Для початку усі троє тунісців злетіли з коней. Потім один з них мало не потонув під час плавання. Товариш по команді вирішив не відставати і під час стрільби ледь не поцілив у суддю.

Справа дійшла до фехтування. Туніські п'ятиборці вирішили, що їм досить ганьбитися і придумали махінацію. Тримати шпагу в руках на належному рівні був здатен лише один з трійки «мушкетерів». Саме він і виступав від туніської збірної трічці (за себе і за двох товаришів по команді), бо під маскою «усі спортсмени однакові». Але фальш розкрили, на бігових дорожках дискваліфікованих п'ятиборців вже не побачили.

Кругосвітні морські перегони на приз «Золотий глобус» 1968р.
Дональд Кроухерст – вигнаний з армії електронщик і бізнесмен-невдаха вирішив набути слави шляхом одиночного морського кругосвітнього перегону на тримарані, який був в незадовільному технічному стані. До того ж він не мав досвіду морських перегонів на тримаранах. В березні 1968 р. організовані безперервні кругосвітні перегони на приз «Золотий глобус» з солідною грошовою винагородою. Шансів на успіх практично не було, але призовий фонд дуже заохочував... Він надавав хибні координати свого місцезнаходження і вів хибний судовий журнал, намагаючись підробити кругосвітній круїз, не зробивши цього насправді. Його суперник Тетлі потрапив у корабельну трощу і зійшов з дистанції, але й сам Дональд не міг вже фінішувати як переможець, бо бортові журнали прискіпливо вивчались і тому його обман вийшов би назовні... Що трапилося далі не знає ніхто. Дрейфуючу яхту Кроухерста знайшли у Саргасовому морі, а сам він зник.

НАЙДИВНІШИЙ ПОУЛ-ПОЗИШН

Один із засновників стайні Формули-1 March **Робін Херд** довго приховував, як одного разу зшахраював. У 1975-му на гран-прі Швеції поул-позишн здобув пілот команди March Вікторіо Брамбілла. Всі тоді були здивовані, бо ця команда на той момент вже 5 років не здобувала поул, а сам Брамбілла ніколи нічого видатного не демонстрував. І не даремно усі здивувалися – без хитрощів тут не обійшлося, а заслуги гонщика в такому результаті не було.

У ті роки організатори фіксували час пройденого кола за допомогою світлового проміння. Коли Брамбілла йшов на своє «найшвидше коло», Херд почав активно махати інформаційною табличкою перед вищезгаданим світловим промінчиком. Час «спрацював», коли пілот був в 45-ти метрах від фінішу.

Обман ніхто не викрив, а Робін Херд зізнався в цьому багато років потому.

ЩЕ ВИПАДОК В АВТОСПОРТІ

Джефф Бертон – автогонщик Національної Асоціації перегонів серійних автомобілей у **1997 р.** змінив конструкцію автомобіля (кришу), що покращило аеродинаміку автомобіля і дало гонщику явну перевагу перед авто суперників. Замість дискваліфікації чи штрафу, судді прийняли рішення знищити кришу буквально! Немає криши – немає порушення!

УКОЛ В ПОВІТРЯ

Українець Борис Онищенко – багаторазовий чемпіон світу з сучасного п'ятиборства, олімпійський медаліст. Але світова спортивна спільнота його запам'ятала за інше. На **Олімпіаду-1976** у Монреалі п'ятиборець їхав в статусі фаворита. Компартія тиснула на нього: «Маєш привезти лише перемогу».

У Канаді все було добре, поки справа не дійшла до фехтування. Борис зробив атакувальний випад, опонент Джим Фокс зміг ухилитися, але на табло спрацювала сигнальна лампочка. Британський тренер запротестував, адже дотику шпаги до його підопічного не було.

Спочатку мова ні про яке шахрайство не йшла: все списали на технічні негаразди. Поки детально не перевірили шпагу радянського спортсмена. Виявилося, що Борис Онищенко був ще й талановитим електротехніком. На внутрішній стороні чашки його шпаги була кнопка, якою він міг дистанційно запалювати світло на табло. На виході – позитивна дискваліфікація, статус шахрая, прізвисько «Disonishchenko» в західній пресі і дискваліфікація збірної команди СРСР.

ШАХРАЙСТВО З ВІКОМ

Денні Алмонте – шахрайство з роком народження, відняв 2 роки від свого віку, щоб грати у бейсбольній юніорській лізі.

Дун Фансяо. На **Олімпіаді 2000** року спортсменка з Китаю змогла завоювати бронзову медаль в командних змаганнях. Але вболівальники піддали сумніву вік спортсменки. В її особистому блозі зазначалося, що народилася вона у рік Бика, а це означало, що на момент змагань вік спортсменки був в межах 14-15 років. Мінімальний вік гімнасток на ОІ – 16 років. Десятирічне розслідування підтвердило підтасування збірної Китаю, і у них забрали медалі.

ЧИТЕРСТВО У ФУТБОЛІ

Одними з самих популярних голів в історії футболу, як би парадоксально це не здавалося, є гол, який був забитий рукою. В **1986** році його забив **Дієго Марадона** у ворота збірної Англії на чемпіонаті миру.

В **2007** році співвітчизник Марадони **Ліонель Мессі** практично відтворив легендарний гол. Інцидент стався в рамках іспанського чемпіонату, «Барселона» приймала «Еспаньол». Мессі в стилі Марадони відгукнувся на гольовий пас і у стрибку перевів м'яч у ворота суперників рукою. Арбітр не помітив порушення і зарахував цей м'яч.

Роберто Рохас був одним із найзірковіших голкіперів Південної Америки у 1980-х і справжньою іконою для чилійців. За вихід на Мундіаль 1990 року Чилі грала стик з Бразилією. Перший матч завершився нічиєю, тож

в Ріо очікували на зарубу. На початку другого тайму Карека відкрив рахунок. Чилійцям треба було рятувати матч і весь відбір.

На 67-й хвилині бразильські фани кинули декілька фаєрів на поле, одним нібито влучили у Рохаса. Кіпера збірної Чилі з закривавленим обличчям винесли до підтрибунки. З поля пішла уся збірна, а капітан чилійців заявив, що на продовження матчу вони не вийдуть, розраховуючи на технічну поразку для «Селесао». Її таки присудили, але не бразильцям. Тож 0:3 отримала саме збірна Чилі.

Розслідування по гарячих слідах показало, що фаєр пролетів у метрі від Рохаса (на відео з інших камер це було помітно), а усі поранення на тілі, зокрема і на обличчі, кіпер зробив невеличким лезом, яке було заховане у його воротарських рукавичках. Команду Чилі було відсторонено і на Чемпіонат світу поїхали бразильці. Рохаса було пожиттєво дискваліфіковано, але ц 2001р. дискваліфікацію відмінили.

Мусса Камара. В Руанде во время футбольного матча Мусса Камара был замечен за странными действиями. Он положил возле штанги ворот соперников что-то неизвестное. Позже оказалось, что это «зелье, необходимое для потусторонней помощи». После этого матча на официальном уровне установили штрафные санкции за колдовские ритуалы во время матчей.

Марвін Хітц. Інцидент стався на матчі Бундєслігі, Кельн приймав у себе в гостях Аугсбург. На початку другого тайму суддя призначив пенальті у ворота «Аугсбурга», гравці якого визнали це рішення несправедливим і активно оскаржували рішення. Хітц не вступав у суперечку з суддею, а в цей час був зайнятий іншою справою. Він непомітно бутє перекопав землю навколо точки, з якої пробивається м'яч. І його дії мали ефект: Антоні Модесто, який пробивав пенальті, послизнувся і впав під час удару. Відповідно швидкість м'яча сповільнилася і Хітц упорався з ударом. Після закінчення матчу він визнав свою провину і запевнив усіх, що більше не буде так чинити.

Нью інгланд петріотс (NEW ENGLAND PATRIOTS) – американський футбол. Після неодноразових скандалів у 2015 р. розслідування з'ясувало, що «Патріоти» використовували здуті м'ячі. BREDY – гравця, який був в курсі цього, відсторонили від декількох ігор, а команду оштрафували на 1 млн.доларів.

Майк Томлін. Неправомірні дії скоюють як спортсмени, так й їхні наставники. Наприклад, головного тренера команди з американського футболу «Піттсбург Стілерс» оштрафували на 100 тисяч доларів тільки за те, що вийшов на поле під час гри. Здавалося, таке дріб'язкове порушення не варте такого суттєвого штрафу, але Томлін змінив траєкторію руху гравця команди суперника, таким чином вплинув на хід поєдинку. Тренер визнав свою провину та беззаперечно сплатив штраф.

БАСКЕТБОЛ

Тім Донахі. Порушниками спортивних правил також іноді є судді. У 2007 році оприлюднили звіт, в якому було наведено докази шахрайських дій судді НБА Тіма Донахі. Арбітр робив ставки на поединки, які судив і безпосередньо впливав на результат матчів. Резонанс також викликала його заява про те, що він діяв на благо НБА і всі дії схвалено керівництвом. Масштабне розслідування показало, що всі 56 членів суддівського складу хоч раз порушували договір про заборону участі в азартних іграх.

Дуайт Ховард. Під час баскетбольного матчу "Атланта" - "Х'юстон" сталася нестандартна ситуація, фігурантом якої став Дуайт Ховард, центровий гравець "Х'юстона". Так, під час гри нападник «Атланти» Пол Міллсеп звернувся до судді зі спостереженням: баскетбольний м'яч здався йому дивним. Гравець зазначив, що він дуже липкий. Суддя погодився з цим та замінив м'яч. "Х'юстон" програв цей поєдинок. Після матчу Дуайт Ховард зізнався, що саме він обробив м'яч спеціальним клеєм, причому гравець проробляв такі махінації не вперше.

БЕЙСБОЛ

Джо Нікро вирішив порушити правила і використав під час поєдинку наждачний папір, яким натирив м'яч. Суддя помітив на поверхні м'яча подряпини та вирішив перевірити вміст кишень гравців. У передній кишені Нікро було виявлено пилку для нігтів, а в задній знаходився наждачний папір, який він постарався непомітно викинути. Але трюк не вдался, момент порятунку з паперу побачили всі і Нікро з ганьбою вилучили з поля.

Уїлла Сміта було помічено у використанні забороненої речовини під час бейсбольного поєдинку. Бейсболіст вимазав свою руку сосновим дьогтем, що значно збільшує зчеплення м'яча та, відповідно, контроль над ним. Заборонену дію помітив суддя та дискваліфікував обуреного Сміта.

Майкл Пінеда – 23.04.2014 використання кедрової смоли на бітах та м'ячах в бейсболі призвело до дискваліфікації на 10 ігор. 1988 р. так само видалили з поля Джея Хеуелла (дискваліфікація діяла лише 2 дні), а в 1983р. – Джорджа Бретта.

Піт Роуз – 24 роки чудової кар'єри в американському бейсболі, але у 1989р. його звинуватили в ставках на бейсбол, де брав участь у якості менеджера, що суворо заборонено правилами. В результаті йому заборонили грати у професійний бейсбол пожиттєво, а також позбавили його можливості будь-коли опинитися в залі Слави Тільки у 2004 році Роуз офіційно визнав, що робив ставки на бейсбол, але досі заперечує, що коли-небудь ставив проти своєї команди.

Семми Соса. Домініканський бейсболіст необережно розбив свою биту під час матчу. Суддя звернув увагу на уламки біти і зробив висновок, що її виконано із забороненого пробкового матеріалу. Сосі довелося покарати за неправомірні дії.

ФІГУРНЕ КАТАННЯ

Стрибки у фігурному катанні – один з найскладніших і захоплюючих елементів, вагомий(коштовний) і додає популярності виконавцю. Любителю може здатися, що той чи інший стрибок виконано чисто, однак на повторному відео помітно помилку, а іноді суттєве викривлення техніки, яке окрім як читерство і не назвеш... Шквал невдоволення читерською технікою змусив ISU внести деякі зміни в правила. Є надія, що це призведе до покращення якості прокатів, однаки закінчать штурмувати тільки вартісні стрибки і стануть обирати більш стабільні. Окрім того, ISU вивів чітку систему зниження балів за помилки на зубцових стрибках, а також при відштовхуванні на усіх стрибкових елементах. Сюди входить і так званий попередній оберт, який дозволяє ще до відриву від льду вкрати частину оберта. Чи змінить це ситуацію в катанні одинаків, конкретно, у жіночому, покаже час.

Юдзуру Ханю – японський фігурист, який зайнявся реалізацією ідеї заміни частини функцій суддів системою штучного інтелекту і впровадженням датчиків захвату руху, які дозволять правильно оцінювати виконання стрибків і інших елементів. Це не може не додавати оптимізму.

Прикладом читерства можна вважати конфлікт між американськими фігуристками **Тонею Хардінг** і **Ненсі Керріган** на чемпіонаті Сполучених Штатів Америки (1994р.), у якому жертвою виявилася остання. Змовившись зі своїм чоловіком Джеффом Гіллоулі та охоронцем Шоуном Екардтом, Тоня Хардінг дозволила Шейну Стенту напасти на свою головну конкурентку. Проте Стент не зміг виконати жорстокого доручення «замовників» і лише пошкодив ногу Керріган телескопічною палицею трохи вище коліна. Поки Ненсі була змушена відмовитися від національної першості, Тоня очолила на ньому турнірну таблицю та успішно увійшла до складу збірної. Далі відбувалося те, що легко можна було б назвати кармою. Але справедливість на Олімпійських іграх 1994 року виявилася прихильною саме до Ненсі, яка здобула срібну нагороду, поступившись лише Оксані Баюл, а її конкурентка посіла лише восьму сходинку п'єдесталу. Після Олімпіади правосуддя не забарилося. Власне розслідування Асоціації фігурного катання довело, що Тоня знала про плани нападу та була у змові з виконавцем. Це і визначило подальшу доля фігуристки, а саме - умовне позбавлення волі на три роки, 500 годин виправних робіт, \$160 тис. штрафу та довічне виключення із фігурного катання в будь-якому амплуа.

ШАХИ

Тигран Петросян та Віктор Корчний. Ці два гросмейстери примудрилися пройти шлях від тісної дружби до взаємної неприязні такого масштабу, що останні сім років навіть не розмовляли. На початку 1950-х Петросян та Корчної товаришували сім'ями. Причому Петросян був одружений з єврейкою на ім'я Рона, а дружиною Корчного була вірменка Бела. Як писав у мемуарах Анатолій Карпов, коли шахісти грали на турнірі в Кюросао 1962 року, Рона вмовила Белу переконати чоловіка програти

Петросяну. В результаті Петросян став переможцем турніру. А пізніше вигравши у Михайла Ботвинника, чемпіоном світу.

Не менш дивний епізод стався через 9 років. Петросян та Корчний знову зустрілися за шаховим столом, і Корчний програв. Є відомості, що зробив він це навмисне, під тиском влади, за що йому нібито обіцяли три поїздки до країн капіталістичного табору. Сам Корчний із жаром спростував ці домисли, проте наступного року побував на турнірах у Гастінгсі, Амстердамі та на Пальма-де-Майорці.

Дружба між сім'ями Петросянів і Корчних припинилася, після того, як дружина Петросяна напліткувала дружині Корчного, що її чоловік мав коханку під час чемпіонату в 1964 році (той чемпіонат Корчної у Петросяна виграв).

Після цього шахісти ледве терпіли один одного, і апофеозом стала їхня гра 1977 року в Одесі. Петросян мав звичку трясти ногою, коли він замислювався. Це сильно дратувало Корчного, і той починав бити суперника по колінах. Щоб не дійшло справжньої бійки, під столом навіть ставили перегородку. Але під час вирішального матчу, коли Корчний виграв із рахунком 3:1, Петросян знову тряс ногою. Корчної почав обурюватись, що не може зосередитися, і тоді Петросян просто відмовився догравати матч.

У **1978** році **Карпов** захищав титул у поєдинку проти Віктора **Корчного**. Під час гри зв'язок із залом для глядачів було заборонено. Але під час однієї з партій Карпову було передано склянку кефіру, що викликало протест делегації Корчного: склянка кефіру – це підказка.

Головною вимогою Корчного була пересадка з перших рядів залу для глядачів радянського психолога Зухаря, який, за словами претендента, під час кожної партії невідривно дивився на нього та гіпнотизував.

У свою чергу радянська делегація звинувачувала Корчного у використанні дзеркальних сонцезахисних окулярів, що заважало Карпову. А також у антирадянській пропаганді.

Карпов мінімально переміг Корчного – 16,5 на 15,5.

Вистава на фініші марафону

Матч між чемпіоном світу Анатолієм **Карповим** та переможцем змагання претендентів Гаррі **Каспаровим** став рекордним за кількістю партій – 48. Шахісти грали з вересня 1984 по лютий 1985 року.

Поєдинок був перерваний президентом ФІДЕ Флоренсіо Кампоманесом за рахунку 5:3 на користь Карпова за 40 нічиїх.

Карпов впевнено захопив лідерство та вів з рахунком – 5:0. До збереження титулу залишалось виграти ще одну партію. Але Каспаров переламав перебіг зустрічі. Спочатку він виграв 32-у партію, потім після серії нічиїх, переміг двічі поспіль (у 47-й та 48-й партіях). Рахунок став 5:3!

І тут Кампоманес оголосив про припинення матчу без оголошення переможця. Своє рішення президент ФІДЕ пояснював тим, що було вичерпано

"фізичні та можливо психологічні ресурси не тільки учасників матчу, а й усіх, хто має до нього відношення". На той момент поєдинок тривав уже п'ять місяців.

І Карпов, і Каспаров протестували проти припинення матчу, заявивши, що спроможні продовжити гру. Каспаров дуже бурхливо відреагував на виступ Кампоманеса. *Він назвав те, що відбувається зрежисованою виставою, метою якої було врятувати Карпова від поразки.*

Туалетні скандали у шахах – найрозповсюдженіший вид шахрайства, так би мовити, електронний допінг (використання зовнішньої допомоги, штучного інтелекту): Патріція Ващук (польська юніорка) - дискваліфікація на 2 роки, втратив звання гросмейстера і дискваліфікований на 6 років 58-річний Ігор Раусіс, який у своїй кар'єрі представляв кольори Латвії, Бангладеш, а недавно і Чехії, був спійманий у туалеті з телефоном; грузинський шахіст Гайозом Нігалідзе на турнірі в Дубаї підглядав у захований смартфон. Тривогу забив суперник Нігалідзе вірменин Тігран Петросян. Повний тезка дев'ятого чемпіона світу звернув увагу на те, що його опонент занадто часто йде з зали, а після повернення щоразу робить сильний хід. Своїми підозрами він поділився із суддями, і тим вдалося виявити електронний пристрій, а також довести його належність до читера. Грузинський шахіст отримав трирічну дискваліфікацію.

У вересні 2022р. чемпіон світу з шахів Магнус Карлсен опублікував заяву, у якій звинуватив 19-річного гросмейстера зі США Ганса Німанна в шахрайстві, та відмовився грати з ним у майбутньому. Згідно зі звітом найбільшої у світі шахової інтернет-платформи «chess.com», Німанн провів понад 100 «підозрілих» ігор (частина турнірів була з призовими фондами), використовуючи заборонений штучний інтелект.

Які наслідки та перспективи для юного гросмейстера?

- chess.com заблокувала його обліковий запис
- Німанна відсторонили від турніру Global Championship із мільйоном доларів призових
- Міжнародна організація шахістів (ФІДЕ) розпочала власне розслідування, за результатами якого Німанну можуть заборонити брати участь у будь-яких турнірах під своєю егідою протягом тривалого часу або назавжди.

Читерство у шахах набуває масштабів епідемії

Як правило, комп'ютерні підказки поширені на Орен-турнірах. Елітні гравці себе не заплямували. Проте організатори вважають, що хворобу легше запобігти, ніж лікувати. На вересневому Кубку світу 2015р.в Баку шахістам не рекомендували носити на гру власні годинники і навіть ручки. Як би чого не сталося.

Найпростіший античитерський захід - заглушка електроніки або затримка часу партій, які транслюватимуться в інтернеті.

ЩЕ ДЕЯКІ ПРОЯВИ ШАХРАЙСТВА В СПОРТІ

Пак Си Хун – на ОІ 1988 р. південно-корейський боксер-любитель виграв золоту медаль в середній вазі. Переміг Роя Джонса у фіналі. Суддівський підкуп, який пізніше було доведено, але медалі так Джонсу і не віддали. В якості втішного призу Джонсу МОКом було вручено Кубол Вела Баркера, який зазвичай вручають тільки кращим боксерам.

Кенні Перрі не зовсім чесно повівся під час змагань з гольфу. Він прим'яв ключкою траву біля м'яча, хоча категорично заборонено впливати на місцевість навколо м'яча, що приземлився.

ТЕНІС. Усі тенісисти прикривають рота долонею, перш ніж перекинутися словом із партнером. Інакше твій задум прочитають по губах суперники. Або до них донесе інформацію "своя людина", яка сидить на трибунах. У тенісі, коли гравці перебувають на корті, підказки заборонені. Виняток становлять командні змагання. На матчі Кубка Девіса під час зміни сторін після закінчення гейму можна вислухати вказівки капітана. Якщо хтось із тенісистів отримує сигнали ззовні, він може зазнати штрафних санкцій. Гравцям треба самим бути напоготові і при цьому виявляти винахідливість. У тенісних дуетів багато премудростей. Спортсмени розробляють не лише комбінації, а й систему умовних знаків. Це робиться для того, щоб навмисне ввести суперників в оману.

ВЕЛОСПОРТ. 2016 року на січневому чемпіонаті світу з велокросу U-23, який проходив у Зольдері, пролунала сенсація. У велосипеді бельгійки Фемке Ван ден Дріше виявили прихований двигун. Це перший випадок виявленого "механічного допінгу". Спортсменка, спіймана за руку, не знайшла нічого кращого, ніж виправдовуватися в душі "я не я і хата не моя". Мовляв, двоколісний належить її другові. У вантажівку він потрапив випадково. А механік анітрохи не вагався його почистив і підготував для гонки. Главу UCI Брайана Куксона такі пояснення не влаштували: "Ми частіше проводитимемо перевірки. Наше послання тим, хто намагається порушувати правила: рано чи пізно ми вас упіймаємо". Така проблема існує з 2010 року. Ємні елементи живлення можна заховати, наприклад, у площині підсідельної труби. Прихований двигун не тримається на болтах, тому виявити його складно. Допомогає сканування, як під час огляду багажу в аеропорту. Але технології не стоять дома. І до чого додумуються "умільці" завтра, ніхто не знає. Їх не лякають ні відлучення від спорту, ні величезні штрафи, від 20 до 100 тисяч швейцарських франків, а в командних видах ще більше.

Знавці велоспорту ревізували справи минулих днів і знайшли багато цікавого. Наприклад, падіння у серпні 2014-го на 7-му етапі гонки "Тур Іспанії" Райдера Хейсдаля. Канадець не вписався у поворот, відчув під ногами земну твердь. А ось його педальний кінць ще довго крутив кола заднім колесом. У застосуванні двигуна на трасі звинувачують і Фабіана Канчеллару. Нібито

ще 2010-го під час перегонів “Тур Фландрії” та “Париж — Рубе” швейцарець на замовлення прискорювався, роблячи рухи рукою, схожі на натискання кнопки. Сам гонщик знизує плечима: у нього не було часу, щоб дивитися запис на YouTube і спростовувати домисли.

НАКЛАДНИЙ ПЕНІС НЕ ВРЯТУВАВ

У 2013 році Італійський легкоатлет Девід Ліккьярді вирішив повторити трюк зі штучним пенісом, який колись регулярно вдавався Майку Тайсону. Бігун під час задачі сечі для допінг-проби все ніяк не міг «впоратися». І води напився, і пива. Контролеру набридло спостерігати ці муки, і він відійшов. Девід хутко дістав накладне пристосування і заздалегідь наповнену пробірку. Коли контролер повернувся, то не міг збагнути, чому спортсмен так довго, а головне, неприродно вовтузиться з власним «реквізитом», і підійшов впритул до бігуна.

Результат побаченого очевидний: Девіда разом з обома його статевими членами – дискваліфіковано.

Постійно зростаюче політичне й економічне значення спортивних перемог, нескінченний ріст спортивних рекордів, гостре суперництво у міжнародних змаганнях, надмірні тренувальні й змагальні навантаження сучасного спорту – все це стало причиною того, що в останні роки помітно інтенсифікувався пошук шляхів підвищення спортивної майстерності та їх змагальної діяльності. Серед цих шляхів найбільш ефективним виявилось застосування стимулюючих препаратів.

Слово “допінг” уперше було застосовано по відношенню до спортсменів, які користувалися стимуляторами, у 1865 році під час змагань з плавання в Амстердамі. З того часу воно закріпилося у сфері спорту.

Перша смерть від допінгу була зафіксована у 1886 р. на змаганнях з велоспорту.

Вже на початку ХХ століття застосування різних стимулюючих препаратів на ОІ отримало досить широке розповсюдження. Спеціалісти вважають, що багато хто з олімпійських чемпіонів початку двадцятого сторіччя не змогли б зараз пройти допінг-контроль.

Трагічний випадок з датським велосипедистом К.Енсенем, який загинув в результаті застосування амфетаміну на змаганнях Римської Олімпіади (1960) спонукав МОК створити медичну комісію і розпочати боротьбу з допінгом.

Перші проби на застосування стимуляторів були взяті у 1964 р. в Токіо, і в 1968 р. на зимових та літніх ОІ медична комісія МОК вперше провела широкий антидопінговий контроль, який пройшли 753 спортсмени.

У 70-80-х роках особливе розповсюдження отримали анаболічні стероїди, коли було доказано, що вони є ефективним засобом відновлення. Це співпало з тенденцією різкої інтенсифікації тренувального процесу у

більшості видів спорту. Методи виявлення прийому анаболічних стероїдів були розроблені до середини 70-х років у Великобританії.

На початку 80-х років медична комісія МОК стикнулася з проблемою застосування спортсменами бета-блокаторів і діуретичних засобів, які сприяли зниженню маси тіла й виведенню слідів допінгових препаратів. Після Олімпіади 1984 р. речовини, що відносилися до цих груп були включені у склад заборонених препаратів.

Особливу складність уявляє собою проблема контролю на кров'яний допінг (переливання донорської або власної крові), який поширився у 70-80-х роках у видах спорту, пов'язаних з проявом витривалості до тривалої роботи.

Експериментально доведено, що застосування кров'яного допінгу дозволяє набагато підвищити зміст гемоглобіну, який у свою чергу сприяє суттєвому підвищенню максимального використання кисню й витривалості до тривалої роботи.

Зараз медична комісія МОК у склад допінгових речовин включає більше 100 препаратів, поділених на 5 груп:

- стимулятори (амфетамін, кофеїн, кокаїн, ефедрин, метилефедрин, фентермін та ін.);
- наркотичні засоби (кодеїн, героїн, морфін та ін.);
- анаболічні стероїди (тестостерон, ретаболіл (нандролон), метенолон та ін.);
- бета-блокатори (пропранолол, атенолол, метопролол та ін.);
- діуретичні засоби (дихлотіазид, гідрохлотіазид, фуросемід та ін).

Ефективна боротьба із застосуванням допінгу неможлива без створення потужної постійно діючої системи антидопінгового контролю. В цьому контексті діяльність МОК передбачає наступні напрямлення боротьби з допінгом:

- проведення наукових досліджень, скерованих на підвищення ефективності методів допінг-контролю;
- організація виховної і роз'яснювальної роботи серед спортсменів, тренерів, лікарів та інших спеціалістів;
- постійне вдосконалення методів й організації допінг-контролю;
- посилення санкцій у відношенні порушників;
- співробітництво з НОКами, МСФями, спортсменами, представниками ділових кругів у боротьбі з застосуванням допінгу.

Всесвітній антидопінговий кодекс вперше був ухвалений у 2003 р. і набув чинності в 2004 р. У подальшому зміни були внесені тричі, перший варіант набрав чинності 1 січня 2009 року, другий – 1 січня 2015 року, третій – 1 квітня 2018 року (зміни щодо відповідності Кодексу). Переглянутий Кодекс 2021 набуває чинності з 1 січня 2021 р.

В останні роки у спеціальних лабораторіях різних країн світу проводиться дуже велика робота з виявлення випадків застосування допінгу в спорті.

Найбільш широко використовуються стимулятори й анаболічні стероїди.

У більшості спортсменів (чоловіків і жінок), які застосовують анаболічні засоби, відмічаються порушення статевої сфери, що носять незворотний характер. Серед інших наслідків – передчасне припинення росту у молодих спортсменів, підвищена агресивність та інші психічні розлади.

Гостро стоїть питання про розповсюдження в спорті так званих пепти гормонів. До них відносяться перш за все гормони росту людини (соматотропін), гормони, що виділяються під час вагітності (гонадотропін хоріонічний), адренкортикотропний гормон (кортикотропін) і еритропоетин, що регулює число еритроцитів. Але їх виявлення дуже складне і заборона носить скоріше педагогічну мету – застережити про можливі негативні наслідки.

Участь трансгендерних та транссексуальних осіб у змагальних видах спорту є суперечливим питанням, особливо для тих спортсменів, які пройшли чоловіче статеве дозрівання, можуть мати значний успіх у жіночому спорті або можуть представляти підвищений ризик травмування для жінок-конкуренток. Несприйняття транс-жінок, які змагаються у жіночому спорті, як правило, фокусується на фізіологічних атрибутах, таких як зріст і вага, або показниках ефективності, таких як швидкість і сила, — і чи може стійке придушення тестостерону зменшити будь-які природні переваги характеристик чоловічого організму в даному жіночому спорті. У деяких видах спорту чоловіки-підлітки часто можуть відповідати виступам найкращих жінок-професіоналів.

Правила вимагають, щоб транс-спортсмени змагалися проти спортсменів тієї самої статі при народженні та вимагають перевірки статі. Прихильники таких правил вважають їх необхідними для забезпечення добросовісної конкуренції, тоді як опоненти вважають їх дискримінаційними.

Перевірка статі в спорті (також відома як верифікація статі, або визначення статі або тест на стать) відбувається, оскільки право на участь спортсменів у змаганнях обмежується (теоретично), коли спортивні заходи обмежуються однією статтю. Інциденти із тестом на стать неодноразово виникали в Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях, наприклад, певні спортсмени-чоловіки намагалися брати участь у змаганнях як жінки або деякі спортсменки мали інтерсексуальність, що давало їм несправедливі переваги.

Перший обов'язковий тест (фізичне обстеження), введений Міжнародною асоціацією легких атлетичних федерацій (IAAF), світовим органом управління легкої атлетики, для жінок-спортсменок був застосований

у липні 1950 року, за місяць до чемпіонату Європи в Бельгії. Усі спортсменки пройшли тестування у своїх країнах.

Після чемпіонату Європи з легкої атлетики 1966 року був широкий розголос у пресі через підозру, що кілька найкращих жінок-спортсменок із Радянського Союзу та Східної Європи насправді були чоловіками. На Олімпійських іграх тестування було введено в 1968 р.

У деяких випадках це призвело до того, що спортсменам та спортсменкам робили непотрібні операції, такі як обрізання та стерилізація жіночих статевих органів.

Подальші дослідження показали, що подібні тести можуть завдати психологічної шкоди. **Верифікація статі** — ідентифікація спортсменів, рівень гормонів яких є аномальним порівняно з іншими особами однієї статі, — може спричинити кризу статевої ідентичності, викликати принизливі реакції (публічно та приватно), ізолювати спортсменів у соціальному плані та призвести до депресії, а іноді і до самогубства.

Через багато років фізичних обстежень, вчені дійшли до тестування хромосом. Пізніше цей метод тестування був скасований, оскільки виявився безрезультатним у виявленні чоловічої статі.

У серпні 2009 року було проведено тестування рівня тестостерону у жінок, що поклало початок гормональному тестуванню.

У червні 2012 року, до початку літніх Олімпійських ігор 2012 року, МОК опублікував Положення МОК про жіночу гіперандрогенію для розгляду цих випадків. Він включає твердження: "Ніщо в цих Правилах не призначене для визначення статі. Натомість ці Правила призначені для визначення обставин, за яких певна спортсменка не матиме права (через гормональні особливості) брати участь у змаганнях Олімпійських ігор 2012 року у жіночій категорії. У разі визнання спортсменки-жінки невідповідною для участі у жіночій категорії, спортсменка може мати право брати участь в якості спортсмена-чоловіка, якщо спортсменка претендує на участь у спортивній події серед чоловіків". Як і попередні форми тестування, тестування на тестостерон було визнано як принизливим, непотрібним та дискримінаційним.

Наразі немає жодних доказів того, що вроджена гіперандрогенія у елітних жінок-спортсменок надає перевагу в спорті. Підвищений рівень тестостерону не дає несправедливих переваг спортсмену.

Перевірка статі не проводиться для спортсменів, які змагаються в чоловічій категорії, і мало даних про їхні хромосоми або гормонні профілі.

У листопаді 2015 року МОК провів засідання, на якому розглядали питання щодо гіперандрогенії та трансгендерної політики. Стосовно трансгендерних спортсменів він заявив, що трансгендерні спортсмени не можуть бути виключені з можливості брати участь у спортивних змаганнях. Трансгендерним спортсменам, які визнали себе жінкою, буде дозволено брати участь у цій категорії, якщо рівень їх тестостерону був нижче 10 наномолей на

літр принаймні за 12 місяців до змагань. Початок 21 століття показав велику кількість трансгендерних спортсменів, які зараз змагаються на всіх рівнях, включаючи середню школу, коледж і навіть професійний спорт. Спортсменам, які перейшли з жіночої статі на чоловічу, було дозволено змагатися без обмежень. Ці вказівки діяли для Олімпійських ігор 2016 року в Ріо, хоча жоден з відкритих трансгендерних спортсменів не змагався.

Олімпіада в Токіо, проведена у 2021 році, стала свого роду унікальною в багатьох аспектах. Зокрема, через кількість спортсменів, які публічно зізналися в приналежності до ЛГБТ-спільноти.

Багато хто з учасників змагань задовго до Олімпіади говорили про це, і теперішня головна спортивна подія світу побила всі можливі рекорди з відкритої участі ЛГБТ-спортсменів.

За підрахунками спортивних оглядачів, усього в Олімпіаді взяли участь майже 200 геїв, лесбіянок, транс*персон, а також небінарних і квір-персон. 25 збірних з усього світу відправили на змагання представників ЛГБТ-спільноти. Найбільше таких спортсменів і спортсменок — у збірній США, а від них не відстають також Канада, Нідерланди та Велика Британія. До речі, у загальному заліку ЛГБТ-спортсмени завоювали 11 медалей.

Якщо говорити про поділ за видами спорту, найбільше представників спільноти змагалися у футболі та легкій атлетиці. Примітно, що більша частина з них — жінки (учасниці збірних з гри в регбі, баскетбол і жіночий футбол, а також з плавання).

Одним із перших камінг-аутів Олімпіади цього року стало визнання польської спортсменки Катажини Зіллман (збірна з академічного веслування), яка розповіла про свою дівчину Юлію в прямому ефірі з нагоди отримання срібної медалі. Дівчина сказала, що присвячує свою нагороду коханій та дуже розчулилася, почувши привітання від неї.

Раніше дівчина ніяк не заявляла про свою орієнтацію, тому викликала щире здивування журналістів, на яке лише підтвердила, що є лесбіянкою. Раніше вона вже брала участь у спортивних акціях «Спорт проти гомофобії». За словами Катажини, вона не приховувала, але й не афішувала особливо свою приналежність до спільноти, оскільки до недавнього часу не бачила в цьому необхідності.

Цього року вперше в історії Олімпіади в змаганнях з важкої атлетики брала участь трансгендерна жінка Лорелла Хаббард. Майже десять років тому вона зробила трансгендерний перехід, чим викликала багато питань з боку Олімпійського комітету. Однак спортсменка була допущена до участі, хоч і опинилася в епіцентрі гендерних суперечок і колючих висловлювань на свою адресу.

Проте атлетка показала непогані результати в своїй ваговій категорії. Хоч вона і не взяла жодної медалі, Лорелла вписала своє ім'я в історію Олімпіади. Треба відзначити, спортсменка ратує за чесний спорт і за те, щоби

в жодному разі не обманювати суддів, проводячи на змагання чоловіків під виглядом жінок.

Інша історія трапилася з трансгендерним небінарним спортсменом на ім'я Куїнн (займенник «вони/їх»). Спірність ситуації зі спортсменом полягала в тому, що зробивши камінг-аут ще в 2020 році, вони продовжили виступати в канадській жіночій збірній з футболу і в її ж складі приїхали на Олімпіаду.

Однак Олімпійський комітет не побачив у цьому жодної проблеми та протиріч, оскільки Куїнн на момент змагань не почали гормональний трансгендерний перехід (тобто не приймали замісну гормонотерапію), а отже, за біологічними показниками не могли мати переваг перед жінками. Зробивши камінг-аут, Куїнн скоротили своє паспортне ім'я до прізвища та попросили оточуючих про нові займенники. Додому вони повертаються із золотою медаллю, ставши першою транс*персоною, яка перемогла в Олімпіаді.

Незадовго до Олімпійських ігор свій камінг-аут також зробила трансгендерна жінка Кімберлі Деніелс, яка стала суддею змагань. На пресконференції перед офіційним відкриттям дочка Кімберлі — Хейлі (збірна Канади з веслування на каное та байдарках) — привітала її з важливою подією в житті.

Сама ж Кімберлі зазначила, що її мрія здійснилася і вона твердо має намір судити Олімпійські ігри. Перша на Олімпіаді трансгендерна суддя також сказала, що для неї суддівство на змаганнях такого рівня — це і величезне досягнення, і неймовірний страх одночасно.

Спортсменів, що раніше зробили камінг-аут, серед олімпійців теж виявилось більш, ніж достатньо. Серед них, наприклад, британець Том Дейлі. Своє визнання Том зробив ще в 2013 році, тоді ж розповівши про свого партнера. На цьогорічній Олімпіаді він завоював дві медалі — бронзу в стрибках з вишки (10 м), а також золото в синхронному стрибку з вишки (10 м).

Бразильська плавчиня Ана Марсела Кунья взяла золото в марафоні на 10 км. Її партнерка, хоч і не потрапила на Олімпіаду, теж виступає в збірній Бразилії з плавання. Подібно Катажині Зіллман, Ана Марсела присвятила їй свою нагороду, зазначивши її надзвичайну підтримку під час підготовки та під час самих ігор.

Незважаючи на успіх своїх виступів на Олімпіаді, багато спортсменів, які належать до ЛГБТ-спільноти, говорять про те, що змагання цього року, насамперед, показали, що перемога спортсмена і взагалі будь-якої людини жодним чином не залежить від її орієнтації або гендерної ідентичності.

Зараз злі язики (особливо у країнах пострадянського простору) звинувачують Олімпійський комітет у преференціях для ЛГБТ-спортсменів (зокрема, йдеться про транс*людей) та активну пропаганду квір-культури.

Історія з масовими камінг-аутами лише показує, що спорт поступово стає більш доступним і відкритим і більше не вимагає приховувати свою ідентичність від суспільства.

Аналіз науково-методичної літератури, історичних фактів античних Олімпійських ігор і сучасного олімпійського руху дають можливість визначити позитивні принципи сучасного олімпізму, від яких залежить майбутнє олімпійських традицій, запропонованих бароном П'єром де Кубертенем. Глобалізація, соціалізація та гуманізація – чесноти, які обстоюють принципи та високоморальність сучасного олімпізму та які будуть стояти на тих позиціях, щоб Ігри були з кожним разом усе більше гідні славетної історії і високих ідеалів. Зовсім аморальними виглядають аспекти вирішення особистих фінансових і матеріальних проблем за рахунок перемог на олімпійських стадіонах. Допінг, читерство, трансгендерні скандали – це явища, які не притаманні духу самих Ігор і які надають найформатнішим змаганням чотириріччя негативних характеристик. Настане час, коли позитивні фактори сучасного олімпійського спорту візьмуть гору над негативними.

Як бачимо, принципи сучасного олімпізму перебувають у залежності від політичних, економічних, соціальних, культурних та наукових відносин у суспільстві. На них можуть впливати етичні погляди людей, мораль та інтелектуальний рівень суспільства, матеріальні, духовні та культурні суспільства.